

DATOS IDENTIFICATIVOS

Comunicación: Lingua española

Materia	Comunicación: Lingua española			
Código	O05G110V01101			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Lingua española			
Coordinador/a	Estévez Rionegro, Noelia			
Profesorado	Estévez Rionegro, Noelia			
Correo-e	noelia.estevez.rionegro@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A lexislación esixe que o futuro docente posúa, ademais dunha extensa e profunda formación en aspectos psicopedagóxicos, un dominio da ferramenta básica e imprescindible en todo proceso de comunicación: a lingua española. Ademais do coñecemento dos principios básicos e científicos de disciplinas linguísticas que se ocupan da lingua española, as destrezas, que os profesores deben perfeccionar nas clases, para alcanzar os obxectivos inherentes á aprendizaxe: capacidade lectora, a expresión oral, a expresión escrita e a análise e interpretación de textos orais e escritos.			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
B2	Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
B3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
B4	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
B5	Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
B6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
B11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes
C21	Saber traballar en equipo con outros profesionais de dentro e fóra do centro na atención a cada estudante, así como na planificación das secuencias de aprendizaxe e na organización das situacións de traballo no aula e no espazo de xogo, identificando as peculiaridades do período 0-3 e do período 3-6.
C27	Situar a escola infantil no sistema educativo español, no contexto europeo e no internacional.

C42	Coñecer o currículo de lingua e lectoescritura desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes.
C43	Favorecer as capacidades de fala e de escritura.
C44	Coñecer e dominar técnicas de expresión oral e escrita.
C48	Afrontar situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multilingües.
C49	Recoñecer e valorar o uso adecuado da linguaxe verbal e non verbal.
C60	Coñecer e aplicar os procesos de interacción e comunicación no aula, así como dominar as destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Comunicación oral e escrita
D7	Resolución de problemas
D9	Traballo en equipo
D10	Traballo nun contexto internacional
D11	Habilidades nas relacións interpersoais
D12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D13	Razoamento crítico
D14	Compromiso ético
D15	Aprendizaxe autónoma
D16	Adaptación a novas situacións
D17	Creatividade
D19	Coñecemento doutras culturas e costumes
D20	Iniciativa e espírito emprendedor

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
1. Adquire hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma, creativa e cooperativa, e trata de promovelos nos estudantes desde a participación e o esforzo individual.	A3 A5	B3 B4 B5 B11	C21 C48 C60	D1 D2 D7 D9 D11 D13 D14 D15 D16
2. Comprende e sabe interpretar os principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación.	A1 A2	B1 B6	C27 C42 C43 C44 C48 C49 C60	D1 D7 D10 D17 D19
3. Coñece as bases teóricas dos currículos de excelencia educativa e é capaz dunha valoración crítica dos deseños curriculares españois.	A3	B1 B11	C21 C27 C42	D10 D12 D13 D14 D16 D17
4. Coñece, respecta e promove a diversidade lingüística e cultural de España e de Europa, e é capaz de contribuír á planificación e xestión críticas de tal diversidade.	A1 A2 A4	B6	C42 C48	D10 D12 D14 D19
5. Asume a comunicación lingüística como ferramenta básica de regulación da conduta e motor da resolución pacífica de conflitos na comunidade escolar.		B4 B5	C60	D11 D12 D14 D16
6. Valora a importancia do traballo en equipo e asume a súa cota de responsabilidade.			C21 C60	D2 D9 D11
7. Reflexiona e argumenta sobre a linguaxe considerada como obxecto de estudo servíndose dos conceptos da lingüística.	A2 A3 A4			D12 D13 D14

8. Recoñece a identidade da etapa da educación infantil e as súas características cognitivas e comunicativas.	A1 A3	B1 B2 B3 B4 B6	C21 C27 C42 C43 C49	D1 D2 D7 D13 D16
9. Coñece dun modo reflexivo e práctico a fonoloxía, a fonética e a ortografía da lingua española.	A1		C43 C44 C49	D3 D7
10. Coñece e sabe usar a gramática do español.	A1		C43 C44 C49	D1 D7 D13 D15
11. Adquire e sabe utilizar os conceptos básicos de semántica, de lexicología e de lexicografía do español.	A1		C43 C44 C49	D1 D7 D9 D13 D15
12. Profunda nas estruturas básicas da lingua española con atención especial aos aspectos expresivos e normativos relacionados co uso.	A2 A4	B6 B11	C43 C44 C49	D3 D17
13. Fala, le e escribe, correcta e adecuadamente, a lingua española.	A1 A4		C43 C44 C48 C49 C60	D1 D7 D9
14. Sabe expresarse en español con fluidez e precisión e pode facer un uso flexible do devandito idioma para fins sociais, académicos e profesionais.	A4		C43 C44 C49 C60	D3 D11 D17
15. Integra a reflexión sobre as normas e recursos da lingua nos procesos de produción escrita e oral e na interpretación do escrito e do oral.	A2	B11	C43 C44 C49 C60	D3 D17 D20
16. É capaz de interpretar e construír textos desde o respecto ás normas de xénero de discurso, de tipo de texto e desde as esixencias de coherencia, cohesión e cunha 'elocutio' adecuada ao contexto.	A2 A4	B11	C43 C44 C49 C60	D3 D16 D17

Contidos

Tema	
1. Introducción ás ciencias da linguaxe e a comunicación.	<p>1.1. Definición e caracterización da linguaxe e das linguas desde as teses máis relevantes das ciencias que actualmente se ocupan da linguaxe e desde as bases teóricas que inspiran os currículos de excelencia educativa.</p> <p>1.2. O estatuto da linguaxe nos textos normativos españois e os principios e pautas promovidos polas institucións da Unión Europea e do Consello de Europa, con especial atención á reflexión metalingüística desde os textos da orde do EXPOR.</p> <p>1.3. A transversalidade da linguaxe. As 'destrezas básicas' e as competencias comunicativas/lingüísticas no ensino/aprendizaxe das outras disciplinas. Algúns referentes internacionalmente relevantes.</p>
2. Semántica, lexicoloxía e lexicografía.	<p>2.1. Semántica e significado. Os tipos de contido semántico.</p> <p>2.2. A semántica léxica: As relacións léxicas, con especial atención ás relacións de oposición; os campos léxicos; discusión e análise dalgún macrocampo léxico do español (adxectivos de idade, bebidas, alimentos, vivenda...).</p> <p>2.3. A semántica dos textos, con especial atención á reflexión metalingüística de macrotipo de texto da orde do CONTAR.</p>
3. Gramática: morfoloxía e sintaxe.	<p>3.1. Introducción á morfoloxía léxica ou Formación de Palabras en español. Aspectos básicos da derivación nominal, adxectival e verbal do español. Exercicios de aplicación.</p> <p>3.2. As unidades no enunciado; clases de palabras: o substantivo e o adxectivo; o verbo e o adverbio; o sistema pronominal do español.</p> <p>3.3. A estrutura do sintagma nominal: determinantes e complementos. Exercicios de aplicación e profundización.</p> <p>3.4. Oración e enunciado. A estrutura xerárquica da oración. O suxeito e os complementos argumentais. O nivel dos aditamentos e o nivel periférico. Exercicios de aplicación e profundización.</p>

4. Fonoloxía, fonética e ortografía da Lingua Española.

4. 1. Definición e explicación con exemplos dalgúns conceptos básicos da fonoloxía e fonética españolas (fonema, trazos distintivos, alófonos, neutralización e arquifonemas, clasificación dos sons e das fonemas segundo Quilis e Martínez Celdrán).

4.2. Transcrición fonolóxica e fonética de textos segundo Quilis 1997.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	0	33	33
Seminario	2	0	2
Resolución de problemas	15	15	30
Lección maxistral	24	12	36
Traballo tutelado	7	14	21
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	12	14
Práctica de laboratorio	2	12	14

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballo tutelado	Planificación, elaboración e revisión de traballos realizados preferentemente en grupos reducidos de 3-5 discentes co obxectivo de asimilar dun modo práctico-teórico algunhas cuestións fundamentais do programa e de mellorar algunhas competencias transversais relacionadas coa construción-presentación de textos. Elaboraranse, en principio, dous 'traballos académicos de materia' relacionados cos subtemas 1.2. e 2.3.
Seminario	Planificación dos traballos tutelados con indicación do guión, formato, recursos, etc.
Resolución de problemas	Preparación, realización, revisión (e eventual entrega e/ou presentación) dalgúns exercicios de aplicación/profundización, de resolución de problemas ou, no seu caso, de prácticas de análises e comentario. Así mesmo esta actividade guiada polo profesor dedicárase a orientar a interpretación adecuada dos textos comentados entregados polo profesor, resolver dúbidas sobre os textos propostos para a análise, corrixir propostas, etc.
Lección maxistral	Introdución expositivo-participativa ás cuestións globais teórico-prácticas. En cada sesión haberá para os discentes unha quenda de intervencións (opinións, preguntas, réplicas...) durante polo menos quince minutos.
Traballo tutelado	Planificación, elaboración e/ou presentación de propostas de solución para cuestións complexas relacionadas cos contidos básicos do programa, desde un punto de vista práctico-teórico.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	O profesor atenderá as dúbidas e cuestións plantexadas polo alumnado durante a realización das actividades e traballos propostos na aula.
Traballo tutelado	O profesor fará un seguimento e resolverá dúbidas acerca dos traballos nas clases e nas súas horas de tutoría.
Seminario	Atenderanse as cuestións e peticións realizadas polos estudantes.
Resolución de problemas	O profesor atenderá as dúbidas e cuestións plantexadas polo alumnado durante a realización dos exercicios.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Traballo tutelado	Participación na planificación, elaboración e revisión dos 'traballos académicos de materia' relacionados cos subtemas 1.2. e 2.3.	30	A1 B1 C27 D1 A2 B6 C42 D2 A3 B11 C44 D3 A4 D7 A5 D9 D10 D11

Resolución de problemas	Participación na preparación, realización e revisión dos exercicios de aplicación/profundización, de resolución de problemas ou de prácticas de análises e comentario.	5	A2 A4	B6 B11	C44	D1 D2 D3 D7 D15 D16 D17
Lección maxistral	Valorarase a participación habitual do estudante nas sesións expositivo-participativas.	5	A1 A2 A3	B6 B11	C43 C44 C49 C60	D1 D7 D9
Exame de preguntas de desenvolvemento	Avaliación das competencias adquiridas mediante respostas a cuestións teórico-prácticas dotadas de relevancia no programa	35	A1 A2 A3 A4	B6	C44	D1 D2 D3 D10 D13 D17
Práctica de laboratorio	Avaliación das competencias adquiridas na aplicación práctica dos coñecementos teóricos.	25	A2 A3	B6	C43 C44	D1 D2 D3 D7 D13 D15 D16 D17

Outros comentarios sobre a Avaliación

A avaliación do alumnado non asistente será a través dun exame final sobre todos os contidos da materia.

Aqueles estudantes que non superen algunha das probas ou actividades suxeitas a avaliación poderán recuperalas na convocatoria de xullo.

As datas das probas de avaliación das distintas convocatorias son as especificadas no calendario publicado na páxina web da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bosque Muñoz, I., **Del arte gramatical a la competencia comunicativa**, Real Academia Española, 2008

Coseriu, E., **Principios de semántica estructural**, Gredos, 1991

Quilis, A., **Principios de fonología y fonética españolas**, Arco/Libros, 1997

Real Academia Española-Asociación de Academias de la Lengua Española, **Nueva Gramática Básica de la Lengua Española**, Espasa, 2011

Bibliografía Complementaria

Beacco, Jean Claude et al., **Guide pour l'élaboration des curriculums et pour la formation des enseignants. LES DIMENSIONS LINGUISTIQUES DE TOUTES LES MATIÈRES SCOLAIRES**, Conseil de l'Europe-UPL, 2016

Beacco, Jean-Claude et al., **Language and school subjects - Linguistic dimensions of knowledge building in school curricula**, Council of Europe-LPD, 2010

Beacco, Jean-Claude et al., **Language as Subject**, Council of Europe-LPD, 2009

Beacco, Jean-Claude et al., **Reading**, Council of Europe-LPD, 2009

Beacco, Jean-Claude et al., **Writing**, Council of Europe-LPD, 2009

Cassany, Daniel, **Enfoques didácticos para la enseñanza de la expresión escrita**, Comunicación, Lenguaje y Educación, 6, 63-80, 1990

Cassany, D. et Castellà, J. M., **Aproximación a la literacidad crítica**, Perspectiva, 28 (2), 353-374, 2010

Cerrillo Torremocha, P. C. et Cañamares Torrijos, C., **Recursos y metodología para el fomento de la lectura**, CEE Participación Educativa, 8, 76-92, 2010

Coseriu, E., **Diez tesis a propósito de la esencia del lenguaje y del significado**, Literatura y lingüística, nº 17, 317-331, 1999

Escamilla, A., **Las competencias en la programación de aula: infantil y primaria (3-12 años)**, Graó, 2011

Coseriu, E. et Loureda, O., **Lenguaje y discurso**, EUNSA, 2006

Gobierno de Québec, Ministère de l'Éducation, **Formation de docentes. Orientaciones. Competencias profesionales**, Bibliothèque nationale du Québec, 2004

Guitart, M. E., **Las ideas de Bruner: de la revolución cognitiva a la revolución cultural**, Educere, 44, 235-241, 2009

Ministerio de Educación-Instituto de Evaluación, **PISA 2009-OCDE-Informe español.**, Ministerio de Educación, 2010

Montolío E., **Manual práctico de escritura académica (3 vols.)**, Ariel, 2000

Bruner, Jerome, **Actos de significado. Más allá de la revolución cognitiva**, Alianza Editorial, 1991 [1990]

Bruner, Jerome, **La educación, puerta de la cultura**, 3ª edición, Visor, 2000

Hébert, Louis, **L'analyse des textes littéraires: vingt méthodes, version 1.0.**, en Hébert (dir.), **Signo [en ligne]**, 2013

Moreno, V., **Dale que dale a la lengua (vol. 2): Propuestas para hablar y escribir textos expositivos, argumentativos, instructivos y lúdicos**, Pamiela, 2008

Rastier, F., **Semántica interpretativa**, Siglo XXI Editores, 2005

Martínez Celadrán, E., **El sonido en la comunicación humana. (Introducción a la fonética)**, Octaedro, 2003

Real Academia Española, **Nueva gramática de la lengua española. (Manual)**, Espasa, 2010

Real Academia Española-Asociación de Academias de la Lengua Española, **Ortografía básica de la lengua española**, Espasa, 2012

Varela Ortega, S., **Morfología léxica: la formación de palabras**, Gredos, 2005

Cristal, David, **La revolución del lenguaje**, Alianza Editorial, 2005

Habermas, J., **Teoría de la acción comunicativa: complementos y estudios previos**, Cátedra, 2001[1984]

Verschueren, J., **Para entender la pragmática.**, Gredos, 2002

Casasús, J. M. & Núñez Ladevéze, L., **Estilo y géneros periodísticos**, Ariel, 2002

Villanueva, Darío, **El comentario del texto narrativo**, Marenostrum, 2006

Bosque, I., **Redes. Diccionario combinatorio del español contemporáneo**, SM, 2004

Corominas, J., **DCECH. Diccionario crítico etimológico castellano e hispánico**, Gredos, 1980-1991

DRAE-2001. REAL ACADEMIA ESPAÑOLA, **Diccionario de la lengua española**, Espasa-Calpe, 2001

Seco, Manuel; Andrés, Olimpia y Gabino Ramos, **DEA. Diccionario del español actual**, Aguilar, 1999

Universidad de Salamanca, **SALAMANCA, diccionario de la lengua española**, Santillana, 1996

Zainqui, José María, **Diccionario razonado de sinónimos y contrarios**, Editorial de Vecchi, 1997

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Didáctica da lingua e a literatura infantil/O05G110V01404

Lingua e literatura: Español/O05G110V01507

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Comunicación: Lingua galega/O05G110V01201

Plan de Continxencias

Descrición

=== MEDIDAS EXCEPCIONAIS PLANIFICADAS ===

Ante a incerta e imprevisible evolución da alerta sanitaria provocada pola COVID- 19, a Universidade establece una planificación extraordinaria que se activará no momento en que as administracións e a propia institución o determinen atendendo a criterios de seguridade, saúde e responsabilidade, e garantindo a docencia nun escenario non presencial ou non totalmente presencial. Estas medidas xa planificadas garanten, no momento que sexa preceptivo, o desenvolvemento da docencia dun xeito mais áxil e eficaz ao ser coñecido de antemán (ou cunha ampla antelación) polo alumnado e o profesorado a través da ferramenta normalizada e institucionalizada das guías docentes DOCNET.

=== ADAPTACIÓN DAS METODOLOXÍAS ===

* Metodoloxías docentes que se manteñen: todas, pero impartidas telematicamente

* Metodoloxías docentes que se modifican: ningunha

* Mecanismo non presencial de atención ao alumnado (titorías) a través do campus remoto.

* Modificacións (se proceder) dos contidos a impartir: non se modifican

* Bibliografía adicional para facilitar a auto-aprendizaxe: ningunha específica

* Outras modificacións: ningunha

=== ADAPTACIÓN DA AVALIACIÓN ===

As probas de avaliación e o seu peso serán os mesmos; só cambiará o xeito de realizar as probas, que será a través de medios telemáticos.

* Información adicional: ningunha